

Acaba d'aparèixer l'atles d'associacions minerals més complet del món. Elaborada des de la Universitat de Barcelona, aquesta aportació a la mineralogia ha aparegut en català i castellà i és a punt de ser traduïda a l'anglès.

Una de les últimes novetats bibliogràfiques en català té 1.076 pàgines de gran format i ja ha aparegut en versió castellana. A més a més hi ha previst de fer-ne la versió en anglès. No es tracta de cap gran novel·la ni d'una antologia literària. El títol de l'obra és *Atles d'associacions minerals en làmina prima*, i l'ha editada la Universitat de Barcelona gràcies a la subvenció de la Fundació Folch.

Un títol potser poc atractiu per als no experts amaga no sols una obra visualment agraiada i mereixedora, si més no, del fulleig curiós, sinó un treball digne de lloances pel que significa d'obra d'abast internacional realitzada bàsicament a Catalunya i que apareix en català.

Efectivament, en català pot haver-hi encara moltes mancances, cada cop menys, en assaig i divulgació científics o en llibres de text per a les carreres de ciències. Tam-

bé podem mantenir la idea que els nostres investigadors no fan gaires aportacions a la ciència. Però, a més dels treballs de recerca que es van publicant a les revistes especialitzades –i que desmenteixen aquesta apreciació–, de tant en tant van apareixent obres com aquesta, destinades a ser referència ineludible per a científics de tot el món, i apareixen primer en català, tot i ser una obra d'alt cost econòmic, edició complexa i difusió restringida.

El coordinador de l'atles ha estat el doctor Joan Carles Melgarejo, professor del Departament de Cristal·lografia, Mineralogia i Dipòsits Minerals de la Universitat de Barcelona. Ell ha coordinat, durant uns quants anys, un equip compost tant de professors de la mateixa universitat com d'especialistes de països diversos, com l'Argentina, el Canadà, França, Rússia i la Xina.

El resultat és aquesta obra, que no hauria estat possible sense l'ajut

econòmic que hi ha aportat la Fundació Folch. Aquesta entitat porta el nom del fundador d'Indústries Titan, la coneguda empresa de pintures de decoració. La Fundació va ser constituïda l'any 1975 i la seva finalitat és de promoure i finançar expedicions científiques, conferències, exposicions o activitats que difonguin la cultura i l'art.

Però hi ha una circumstància que dona més significat al suport de la fundació a aquest atles. La fundació va ser creada per Albert Folch i Rusinol, però el seu pare, Joaquim Folch i Girona, enginyer industrial, posseïa la col·lecció privada de minerals més important d'Europa: en va aplegar 13.500 exemplars de tot el món. Però Joaquim Folch no es limitava a recollir-ne mostres i a classificar-les, ans es va dedicar a estudiar-les, a publicar els resultats de les seves recerques en revistes de prestigi i a mantenir-se en contacte amb centres

de recerca de Catalunya i de fora.

L'atles conté una primera part on s'exposen diverses característiques dels minerals i del seu estudi i una segona part que recull fitxes descriptives de sis-cents minerals.

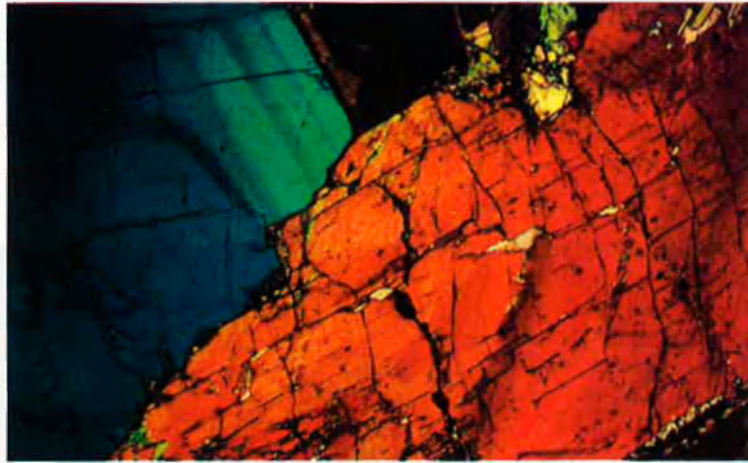
En la primera part es descriuen les tècniques de preparació de làmines primes. Seguidament es descriuen diversos tipus de minerals, començant pels que procedeixen de meteorits i continuant pels que es troben a les roques volcàniques i la resta de tipus. És interessant de destacar igualment el capítol dedicat al formigó i el capítol següent, que s'ocupa d'un tema que també pot cridar l'atenció de persones no interessades estrictament en la geologia: la degradació dels edificis històrics.

La segona part és, sens dubte, la més espectacular. Vora dues mil fotografies permeten d'observar amb detall els sis-cents tipus de minerals triats. Situat en ordre alfabètic, de cadascun se n'exposen unes quantes dades: classificació, composició química, constants òptiques, jaciments, etc.

La mineralogia, una ciència consolidada. En la introducció el doctor Melgarejo destaca que la mineralogia i les ciències annexes han assolit, aquests darrers anys, la maduresa com a ciències experimentals i això permet d'aprofundir en el coneixement sobre associacions minerals. "Se'n pot deduir ja —diu Melgarejo— no tan sols quines són les espècies minerals que les integren, sinó en molts casos, les condicions de formació (pressió, temperatura, pH, Eh, composició dels fluids que els van dipositar, etc.), i fins i tot la procedència del fluid o magma del qual provenen i el mecanisme de cristallització".

Malgrat això, quan parlem de natura solem pensar en flora i fauna, però no prestem gaire atenció als minerals i a les roques. Potser el públic general pensa que els éssers vius són més atractius i no se sent cridat pel món dels minerals i roques. Les imatges d'aquest atlas demostren que els minerals també tenen un atractiu estètic.

Però caldria destacar la importància que tenen, no ja per les

diverses aplicacions, sinó com a suport dels ecosistemes. Sense uns determinats minerals, sense unes formacions concretes, la vida que s'ha desenvolupat en alguns llocs no hauria trobat les condicions idònies. Per això, si apreciem la diversitat de la vida, hem de ser conscients que hi ha elements no vius que hi tenen un paper bàsic.

El doctor Melgarejo en destaca

quereix tenir en compte el paper d'espècies molt diverses.

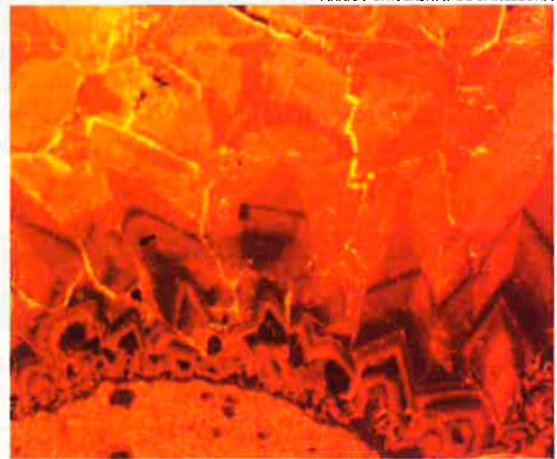
Finalment, hi ha l'aspecte pràctic i econòmic, perquè hi ha espècies susceptibles d'aprofitament —com a font d'elements, en l'obtenció de materials amb propietats diverses—, o que aporten dades que permeten de trobar nous jaciments d'aquests minerals.

Per tot això és natural que hom

Les imatges de l'"Atles d'associacions minerals en làmina prima' permeten d'observar l'atractiu estètic dels minerals. Vora dues-mil fotografies acompanyen els minerals triats, com la kulanita (a la pàgina del costat), la magnesiocalumino-catofoforita (a l'esquerra) o el ciment (baix).

L'atles destaca el paper dels minerals com a suport dels ecosistemes i la possibilitat d'aprofitar-los de diverses maneres.

tres valors diferents, del coneixement dels minerals. El primer és purament científic, car estudiar els minerals és aprofundir en el nostre coneixement de la natura. El segon valor és petrogràfic o petrogenètic, és a dir, que dóna criteris de classificació d'una roca o formació mineral i les seves condicions de formació. Fins ara es considerava que només uns dos-cents minerals —dels 3.500 coneguts— eren suficients per a fer aquestes descripcions. Però cada vegada s'amplia més aquest grup i s'observa que el coneixement detallat de la gea re-

reclami més atenció a l'estudi de minerals i roques. Ara que parlem tant de la preservació de la biodiversitat, el doctor Melgarejo destaca l'interès de preservar el que segons ell es podria anomenar la "mineralodiversitat". Conservar-la és preservar una part del patrimoni natural, protegir els ecosistemes i no perdre l'oportunitat d'aprofitar algun dia les diverses propietats dels minerals. Uns minerals que ara tenen una obra de referència mundial elaborada al nostre país.

Xavier Duran